

LISA RIDZÉN

Žerjavi letijo na jug

Prevod: Iva Klemenčič

Cameronu

Kakšna sreča, da se imava

ČETRTEK, 18. MAJ

Sanjarim, da ga bom izbrisal iz oporoke in poskrbel, da ne dobi ničesar.

Pravi, da mi hoče vzeti Sixtena, ker bo tako boljše zame in zanj. Da stari ljudje, kot sem jaz, ne bi smeli hoditi v gozd in da potrebujejo psi, kakršni so Sixten, več gibanja kot le kratek sprehod po podeželski cesti.

Pogledam Sixtena, ki leži ob meni na kuhinjski zofi. Široko zazeha in položi glavo na moj trebuh. V njegov kožuh zakopljem otečene prste in zmajem z glavo. Kaj sploh ve tisti pizdun? Jebenti, da ne bo po njegovu.

Ingrid zavzdihne za kuhinjsko mizo.

»Ničesar ne morem obljubiti, Bo, a potrudila se bom po najboljših močeh. To res ni prav.« Nekaj napiše v dnevnik domače oskrbe.

Prikimam in se bežno nasmehnem. Verjetno je edina, ki mi lahko pomaga pri Sixtenu.

V kaminu prasketa ogenj. Okrog brezovih polen plešejo plameni, s katerih je težko umakniti pogled. V mislih odtavam k jutranjemu pogovoru s Hansom in znova me pograbi jeza. Kdo najin sin pravzaprav misli, da je? Ne more kar odločati, kje naj živi Sixten.

Bes me utruja, zato za trenutek zaprem oči. Poslušam Ingridine gibe in moje dihanje postaja vse globlje. Jeza se počasi umirja.

Na pogorišču nejevolje se pojavi stiskanje, ki me muči zadnje čase. Zbodljaji, ki se pojavijo in izginejo v notranjosti prsnega koša. Občutek, da bi moral ravnati drugače.

»Oh, čisto preveč razmišljaš,« je rekel Ture, ko sem mu pred dnevi poskušal pojasniti.

Medtem ko s Sixtenom ležim na zofi in poslušam Ingrid, me prešine, da ima verjetno prav.

V praznini, ki je nastala za tabo, Fredrika, sem začel tuhtati o stvareh, ki jim prej nisem posvetil niti sekunde. Nikoli nisem dvomil, temveč sem dobro vedel, kaj hočem, in znal ločiti pravilno od napačnega. Še vedno znam, vendar sem se hkrati začel spraševati.

Premišljudem, zakaj se je razvilo tako. Razmišljam o mami in starem, tako, kot nisem še nikoli prej. V mislih pa se največ ukvarjam s Hansom, nočem, da bi bil tudi najin odnos tak, kot sva ga imela s starim.

Ampak potem je začel težiti zaradi Sixtena in tako sem pobesnel, da nisem vedel, kaj naj. Kako za vraga naj izboljšam najin odnos, če mi bo vzel Sixtena?

»Po kosilu ga bom peljala na kratek sprehod,« se oglasi Ingrid in zapre dnevnik.

Majhne oči ji kar žarijo. Tudi sama ima psa, zato jo razburi že sama misel na to, da bi odpeljali Sixtena. Z roko si gre skozi kratke sive lase in vzame odmernik za zdravila. Preveri, ali so tablete pravilno zložene. Tiste za srce, pa tudi vse druge, ki pridejo zraven.

»Hvala,« odgovorim in srknem požirek čaja.

Če bi imela hčerko, bi si želel takšno, kot je Ingrid. S Hansom sta skupaj hodila v paralelko, njen dedek je takrat kot stari delal na žagi spodaj v Ranviknu.

Danes ima oblečen samo temno moder pulover iz flisa z znakom domače oskrbe na prsih. Sprašujem se, ali je ne zebe, ker nima s sabo niti jakne. Takšnim stvarjem se danes čudim, kako je mogoče, da ljudi ne zebe. Včasih pol leta nisem nosil nogavic, kratke hlače pa sem oblekel že v začetku maja. Zdaj mi je nenehno hladno, in čeprav postaja zunaj vse topleje, še vedno kurim. Tako pride z leti, pravijo zdravniki in oskrbovalci. Povsem običajno.

Tudi ti si zmrzljiva, Fredrika. Med obiskom ti ponavadi nadenejo eno tvojih starih pletenih jop.

Ingrid namršči obrvi. Zdi se mi, da je zamrmrala nekaj o zloženih tabletah. Nekega dne bo tudi sama drgetala kot shirana močvirska ptica.

Še enkrat preleti odmernik, vzame mobilni telefon in preveri, ali je kdo klical. Prešine me, da nimam pojma, ali ima družino. Sem mogoče pozabil? Da pozabljam, ugotavljam na podlagi odgovorov na moja vprašanja. Hansa moja pozablji-vost razjezi.

»Saj si me že malo prej vprašal,« razdraženo reče.

Ingrid mi nikoli ne vzbudi takšnega bedastega občutka.

Opazujem jo, medtem ko raztegnjen ležim na eni od tvojih starih prešitih odev. Rahlo se premaknem in prekrížam noge. Zagotovo ima prijetne otroke. Prijazne in lepo vzgojene.

Roko iztegnem proti kozarcu s šipkovo juho, ki ga je postavila na mizo. Sveža gosta tekočina mi napolni usta. Ena redkih sladic, ki jih imam še vedno rad. Z leti je toliko jedi dobilo drugačen okus. Sladic s smetano sploh ne prenesem več, občutek imam, kot bi jedel plesen. Kljub temu mi Hans še naprej vztrajno prinaša smetanovo torto.

»Tako si suh,« pravi. Kot da sem sam kriv, da mišice usiha-jo. Kot da sem jaz izumil ničvredno starajoče se telo.

Kozarec postavim nazaj na mizo in s spodnjo ustnico z brkov posrkam ostanek.

Ingrid stopi h kaminu in naloži nekaj polen. Tega je dobro vajena. Z bratom imata stroj za drva, ki hkrati reže in cepi. Tehta dvanajst ton. Njunih staršev nisem osebno poznal, a vem, kdo sta bila. Oba sta zgodaj umrla in kmetijo je prevzela Ingrid.

Nekateri oskrbovalci ne vedo, kako zakuriti ogenj. Brezovo lubje položijo čisto na dno, namesto da bi ga zložili pravilno in prižgali ogenj zgoraj. Na začetku sem jim pojasnjeval, kako je prav, a sem se sčasoma naveličal. Zlasti mladi se zdijo

popolnoma izgubljeni. O starem bi lahko povedal marsikaj, a vsaj ogenj me je naučil pošteno zakuriti. Današnja mladi- na ne razmišlja dlje od jutrišnjega dne, vse dobi servirano na pladnju in ne zna stvari, ki smo se jih morali mi naučiti že kot mulci. Kaj bi naredili, če bi se zgodilo kaj groznega? Če bi za vedno zmanjkalo elektrike ali če občinska voda ne bi več prihajala? Sesuli bi se kot hišica iz kart, čisto vsi.

S pogledom počivam na ognju. Verjetno bi lahko kar dolgo zdržal z vodo iz potoka Renäsbacken, s štedilnikom na drva in s hrano iz kleti. Plameni najprej rahlo nerodno zagri- zejo v brezovo lubje, nato pa se nenadoma prelevijo v silovite zublje. Plešoč rumeni zublji me spomnijo na Hansa, ki je kot deček popolnoma očaran sedel pred kaminom. Na čas, ko se je še vedno zgledoval po meni in našpičil ušesa ob vsaki moji besedi.

»Hans hoče še nekaj. Da neham kuriti na drva. Ne le Sixtena, tudi drva mi hoče vzeti,« se zarežim, čeprav me ob izrečenem zbode pri srcu. »Pravi, naj si raje navijem radiator- je, češ da imam dovolj denarja.«

»Vem,« reče Ingrid, ki splakuje krožnik. »Ampak saj veš, da ga samo skrbi zate. Boji se, da bi pozabil zapreti loputo in da bi padel med potjo do drvarnice ali med sprehodom s Sixtenom.«

Ali pa gre samo za sebičnost in prekleti idiotizem, želim reči, a se ugriznem v jezik.

»Ne obremenjuj se z drvni. Ker tako pogosto prihajamo, bi takoj opazili, če bi kaj pozabil.«

Z roko se pogladim po bradi in zamrmram, da Hansa to ne briga, a me Ingrid očitno ne sliši.

»Zvečer pride Eva-Lena,« se oglasi čez čas.

V jezi prikimam, ne da bi odprl oči, vem, da me bo spanec kmalu vzel v pomirjujoči objem.

Eva-Lena je začela prihajati, ko je Ingrid ob prvi zmrzali spodrsnilo in si je zlomila nogo. Več tednov je bila na bolniš-

ki in moral sem prenašati tisto večšo, ki je povrhu z otoka Frösön.

Oskrbovalci prihajajo štirikrat dnevno. Ko je Hans približno pol leta po tvoji selitvi prvič omenil to možnost, se mi je zdela bedasta. Smejal sem se mu naravnost v obraz, a pozneje me je bilo sram svojega obnašanja. Samo dobro je hotel.

Takrat sem bil še sam gospodar svojega življenja.

Kakšna sreča, da imam Tureja. Z domače oskrbe ga obiskujejo že veliko dlje kot mene. Ko je padel in moral na urgenco, mu je mlad zdravnik takoj dodelil pomoč na domu. Neki smrkavec, ki ga je skrbelo, ker Ture živi sam in mu ne more nihče pomagati pri vsakodnevnih opravilih.

Čeprav že vse življenje živi sam, se je hitro navadil skakanja tujcev po domu vsakih nekaj ur.

Ne mara pa pomoči pri tuširanju. Za razliko od njega mi je malo mar, če me vidijo golega. Njemu pa ni prijetno. Pravi, da se mu smilijo vsi, ki morajo gledati njegovo usrano staro telo.

Sam se najbolj žrem zaradi težav z ravnotežjem. Če ne bi bile tako hude, bi bili daljši sprehodi s Sixtenom mala malica. V tem primeru mi ne bi nihče težil zaradi njega. Pa tudi na Hansa se mi ne bi bilo treba jeziti.

Poleg Ingrid imam najraje Johanno. Prihaja iz Bølvikna in je približno Ellinorinih let. Visoka in glasna je, tako kot je bila njena mama. Karkoli lahko blekne in vedno me bo nasmejala, čeprav mi v življenju ni več ostalo veliko, čemur bi se lahko smejal. K Tureju vsak drugi dan prihajajo drugi pripravniki. Če bi sem zahajalo toliko različnih ljudi, ni vrag, da ne bi takoj poklical župana. Verjetno imamo pravico poznati tiste, ki nas obiskujejo na domu.

»Preden grem, bom dala na ogenj še nekaj polen. Ti pa lahko zadremaš, če želiš,« reče Ingrid in vstane od mize. Sploh nisem opazil, kdaj je sedla.

Vzame krožnik in pribor, s katerim mi je na koščke narezala sendvič. Spodaj imam samo še dva zoba, zato bi nenarezan sendvič jedel celo večnost. Hans me nagovarja, naj si dam urediti zobni mostiček, a se mi ne zdi potrebno. Proč vržen denar za tako kratek čas. Saj mehki sir ni tako slab. Morda ni tako okusen kot trdi, ampak v življenju ne moremo imeti vsega.

Sixten se mi privije k nogi, pri srcu me stisne. Preplavi me želja po klepetu s tabo, čeprav nisva bila nikoli pretirano zgovorna. Rekla bi, da seveda lahko grem sam po drva in peljem Sixtena ven. Da je sprehod do gozda, kjer se bo polulal, več kot dovolj.

Od tvoje selitve so minila že več kot tri leta. Tri leta od pogleda, polnega nezaupanja, ko je prišel najin sin, da te odpelje. Dejal je, da je čas za odhod in da ti bo bolje tam, kamor sta namenjena.

Razbral sem, da mu nisi verjela. Da si želela ostati pri meni. Kjer je bilo vse domače. Pustil sem, da si nekaj trenutkov počivala v mojem pogledu. Ničesar si nisem želel bolj kot tega, da bi ostala. Toda prijel sem te za roko, jo nežno stisnil in rekel:

»Hans ima prav, tam ti bo veliko lepše.«

Čeprav se je vsak del mojega telesa upiral selitvi, sem vedel, da ne morem več skrbeti zate.

Z očmi ošinem kozarec za vlaganje na mizi, potem še Ingrid. Sam ga ne morem odpreti, prsti so prešibki in pretrdi, da bi ga lahko odprl. Dlani so še vedno velike kot pokrov straniščne školjke, a moč je izginila in ne morem upogniti sredinskih členkov v prstih.

»Klobasasti prsti so pri vaših letih in z vašo zdravstveno preteklostjo povsem običajni,« je na zadnjem pregledu pojasnil zdravnik.

Ingrid je poskušala najti posodo, ki bi jo bilo lažje odpreti in bi še vedno dovolj tesnila, da se vonj ne bi izgubil, vendar tudi pri tisti ni bilo nič drugače.

»Ti pomagam odpreti kozarec?« me vpraša, ne da bi se obrnila k meni.

Hitro povесim pogled. Še vedno se sramujem, čeprav mi je že tolikokrat pomagala. Hraniti ruto dementne žene, da ne bi pozabil njenega vonja, je, iskreno povedano, patetično. Zato sem to skrivnost zaupal samo Ingrid. Tudi pred tabo bi me bilo sram. Nisva bila par, ki bi si izkazoval prav veliko naklonjenosti. Teга nisva potrebovala.

Ingrid odpre pokrov in mi poda kozarec. Potem nadaljuje s čiščenjem kuhinjskega pulta.

Globoko vdihnem vonj mehkih vlaken. Zaprem oči in z vekami zaklenem boleč občutek. Nihče ni omenil, da se začnejo oči z leti rositi. Da se v večino spominov prikradejo solze.

Ruto si kupila na pomladnem sejmu v mestu, ko je bil Hans še premajhen, da bi znal hoditi. Sedel je v vozičku, ki sva ga dobila od sosedov z druge strani podeželske ceste. Spomnim se, kakšna velika kolesa je imel. Odlična za makadamske poti, si dejala. Sprva je bila ruta temno rdeča, z leti pa si nanjo prišila vse več koščkov blaga različnih barv. Če je bilo hladno, si si jo večkrat ovila okrog vratu, ko je bilo topleje, pa si si jo ogrnila okrog ramen.

»Je ne boš vzela s sabo?« sem vprašal, ko si bila še zadnjič na poti skozi vhodna vrata. Tik zatem, ko je Hans pomagal spakirati kovček za dom Brunkullagården.

Obrnila si se in za trenutek se mi je zazdelo, da si spet z mano, da se boš nasmehnila in zahvalila kot ponavadi, ko sem te spomnil na kaj, kar si pozabila. Toda samo zbegano si zrla vame. Kot bi imel v roki tuj predmet.

Rute si ne upam dolgo pustiti zunaj, raje jo imam v kozarcu, da se bo tvoj vonj ohranil. Zdaj dišiš povsem drugače,

zamenjali so vsa mila in kreme. Demenca ni spremenila samo tvojih možganov.

Zvijem ruto, jo potisnem v kozarec in uspe mi zapreti pokrov. Težje ga je odpreti. Položim ga na mizo, da bi ga Ingrid še tesneje zaprla, in položim glavo na vzglavnik.

Zvoki, ki prihajajo od pomivalnega korita, kjer Ingrid pomiva posodo, name delujejo kot uspavanka. Izgubim se v ognju in komaj zaznam, ko se poslovim in zaprem vrata za sabo.

Čeprav se počasi začenjajo svetle poletne noči, je v kuhinji temno. Ima le dve manjši okni, povrhu rjav strop pogoltne večino svetlobe, ki se ji uspe prebiti v prostor.

Ogenj prasketa in Sixten globoko diha. Božam ga za ušesi in po vratu. Tam ima tako mehek in puhast kožuh kot takrat, ko je bil še mladič. Ko so Fredrikssonovi iz Fåkra vprašali, ali bi imela novega kužka, so te obhajali dvomi. Sixten je že sedmi pes, ki sva ga dobila od njih. Vzredila sta vsaj sto švedskih losovcev. Po tvojem mnenju sva bila prestara za novega psa, tudi Hans se je strinjal s tabo. Zdela sta se mi trapasta in oklic sem vaju za pesimista.

Nekega dne sem se ob večerji razburil in vprašal, v čem za vraga je sploh še smisel, če sva prestara za psa. Naj samo sediva in čakava na smrt? Čez nekaj dni naju je Hans peljal v Fåker. Ko sem dvignil Sixtena in ti ga na sovozniškem sedežu položil v naročje, si si takoj premislila. Šla si do Larssonovih po kos jeter, da sva jih posušila in porabila med treniranjem psa. Točno leto pozneje so se pojavili tvoji prvi simptomi.

Rahlo primem Sixtena za uho in tiho zasmrči. Gibi me spomnijo, kako otrpli so moji prsti. Ko sem začel jemati tablete za srce, sem moral opustiti tablete proti revmatizmu. Na srečo bolečina ni premočna.

»Saj se ni težko odločiti med srcem in sklepi, če se že morate, kajne?« je z nasmehom vprašal nadomestni zdravnik.

Prešinilo me je, da smrt zaradi srčnega infarkta mogoče ne bi bila tako slaba, nato je prekinil tok mojih misli.

»Če nimate vprašanj, smo za tokrat zaključili,« je navrgel in se obrnil k računalniku.

Tako intenzivno je začel tolči po tipkovnici, kot da se mu strašno mudi, kot bi moral biti nekje drugje. Njegovi lasje so bili tanki in sivi, spominjali so na grdo plavalno kapo, ki še poudari okroglo glavo. Verjetno se je bližal pokoju. Slišal sem, da nadomestni zdravnik v enem mesecu zasluži toliko, kot sem na žagi zaslužil v celem letu. Ko sem vprašal, kje je moj osebni zdravnik, me je razsvetlil, da je njegova mama iz pokrajine Jämtland. Kot da me je zanimalo.

Hotel sem vstati, s palico udariti po mizi in vprašati, kako za božjo voljo je lahko normalno, da ne morem z rokami odpreti niti kozarca vloženi rib. Kako je možno, da sem prisiljen izbirati med tem in možnostjo, da se bom mrtev zgrudil? Ampak besede, ki sem jih iskal, so pobegnile in nisem jih mogel najti.

Želel sem si, da bi Hans vstal in rekel, da tega ne moremo sprejeti. Da bi me prijel pod roko in vse uredil. Tako kot sem jaz, ko je sosedov poba na avtobusnem postajališču vanj metal storže. Zgrabil sem ga za pulover in potisnil v jarek ob cesti. Toda Hans je le mirno vstal s stola in mi podal jakno. Nato sva se odpeljala domov.

Sixten zasmrči in znova ga nežno primem za uho. Še vedno imam dokaj dober prijem med palcem in ostalimi prsti. Ingrid pravi, da imam močnejši prijem kot večina devetinosemdesetletnikov. Ampak tvoj je še močnejši, Fredrika. Tako vsaj pravi osebje v domu. Morda bi mi moralo biti nerodno, ampak v resnici sem vesel, ko mi povejo, da jih tako močno zgrabiš za oblačila, da ti pobledijo členki.

Ob 13.10

Bo želi za kosilo ribji narastek in kavo z veliko sladkorja. Po cevki piha v steklenico, da se sprosti sluz, pripoveduje o Sixtenu. Hoče, da napišem, kako je razburjen, ker nekateri vztrajajo, da ga preselijo. Ogenj v redu.

Ingrid

SOBOTA, 20. MAJ

Ob 12.30

*Čas kosila, pōlsa in rdeča pesa. Boja mučijo oči, pravi, da se mu
temni. V ponedeljek je treba poklicati patronažo.*

Kalle

Prebudi me toplota, ki se mi širi po mednožju. Sanjal sem, da sem na stranišču. Tako kot Hans, ko je bil majhen. Ni zelo mokro, a dovolj, da ni prijetno.

Na hitro pogledam stensko uro, kmalu pride nekdo od oskrbovalcev, da pripravi kosilo. Verjetno mi bo uspelo priti do stranišča ter zamenjati spodnjice in hlače. Po njihovem mnenju bi moral ves čas nositi plenico, vendar si jo slečem takoj, ko zapustijo hišo. Mislijo, da bom pozabil iti na stranišče, a raje se polulam in preoblečem, kot pa imam na sebi kaj takega.

Globoko zajamem sapo in se dvignem na zofi. Na mizi stoji skodelica hladnega čaja. Ena od skodelic, ki sva jih kupila na potovanju po severovzhodu države. Bile so ti všeč. Čeprav si menila, da jih ne potrebujeva, sem ti jih kupil, kajti pred kratkim so mi zvišali plačo in bila sva bogata.

Tisto poletje je Hans med najino odsotnostjo priredil zabavo in povzročil težave. Povrhu je bil tako predrzen, da se je imel pogum pregovarjati, tako da se je slišalo vse do Marite in Nejla. Seveda sta nama povedala. Jebenti, kako sem kričal nanj, a se je kljub temu komaj slišno opravičil.

Bil je v prvem letniku gimnazije in se družil z mestnimi fanti. Glavo so mu polnili z najrazličnejšimi idejami, predvsem tisti poba s Frösöna. Hans je začel gobcati in zastavljati kup političnih vprašanj. Naenkrat je imel mnenje o vsem, kar smo delali, in o odločitvah, ki smo jih sprejemali. Pod vprašaj je začel postavljati najbolj normalne in samoumevne stvari.

»Takšna je pač mladina,« si komentirala, ko je odvihral v sobo in zaloputnil z vrati.

»Mora biti samo zato neznosen?« sem vprašal in si obrisal usta s papirnato brisačko, ki si jo položila h krožniku.

Spomladi istega leta smo se prepirali zaradi jezikovnega potovanja, kot je temu rekel. Čez poletje je hotel v Anglijo, da bi se naučil angleško, in me prosil, naj plačam. Fant s Frösöna naj bi odpotoval tja in Hans je hotel zraven. Iskreno sem mu povedal, da si tega ne moremo privoščiti.

»Robertov oče pa ima denar,« je zaničljivo prhnil s pogledom najhujšega smrkavca, kar sem jih videl.

Tako sem se razjezil, da se mi je stemnilo pred očmi. Prekleteo, saj nisem vzgojil razvajenega mladiča, ki je mislil, da bom plačeval za veseljačenje v Angliji. Zato sem mu še enkrat povedal, kako je na stvari. Da ne bom zapravljaj lastnega denarja za snobovske muhe.

Ti si se potuhnila. Tiho si zložila krožnike in jih odnesla v pomivalno korito.

»Ne bi ti bilo treba tako rjoveti,« si rekla čez čas in na mizo postavila kos včerajšnjega kolača. »Mogoče bi se potem tudi on lepše obnašal.«

Srepa sem te pogledal. Pomislil sem, da bi morala držati z mano.

Občutek mi pravi, da si verjetno imela prav, a kaj, ko me je znal tako presneto razkuriti. Točno je vedel, kaj mora reči, da bom pobesnel. Naredil je vse, kar je lahko, da je moja dobra volja splavala po vodi.

Z vzdihom odpnem kavbojke in jih spustim na tla kopalnice. Opazujem suhljatega moškega v ogledalu. Oči me pečejo in težko natančno razločim telo, zato postava pred menoj spominja na akvarel, naslikan z grobim širokim čopičem. Brada in dolgi lasje kljub temu izstopajo.

Podoba v zrcalu me znova spomni na starega. V obraz sva si podobna, vendar se je do zadnjega dne bril in izkoristil vsako priložnost, da se je obregnil ob mojo skrb za brado.

»Porkaduš, kako si zanemarjen,« je zagodrnjal nekega poletnega večera, tik preden smo sedli k mizi. Pravkar sem nastopil dopust in za nekaj dni smo se vrnili iz Hissmoforsa, da bi pomagali na kmetiji. Mama je pripravila sleda in mlad kuhan krompir s svežim domačim koprom.

Nekaj tednov prej je Åkesson med kosilom naznanil, da si bo med poletjem pustil brado.

»Gajba piva za tistega, ki se vrne z najdaljšo!« Z rokama je objel mene in P-G-ja ter naju potrepljal po hrbtu.

»Tako sem za,« se je na vsa usta režal P-G. »Saj ste že videli mojega fotra, kajne?«

Pljunil sem na tla, seveda smo že videli božičkasto brado njegovega očeta.

»Tudi name računajte,« sem se odločil in še v istem trenutku me je prešinilo, da se boš verjetno pritoževala nad pikanjem.

Sedel sem na vrtni stol in brez besed pogledal starega. Moj pogled je čez mizo ujel tvojega, kot bi čakala nanj. Nekaj trenutkov sva se nepremično gledala in prijem starega je rahlo popustil.

Medtem ko si pripovedovala o službeni stavi s sodelavci, je mama staremu postregla s krompirjem. Nerazločno je nekaj zamrmral v odgovor in srknil požirek piva, ti pa si se obrnila k mami in pohvalila hrano.

Čeprav je bil samo trapast komentar o bradi, so se besede zažrle vame. Kot vedno. Molče sva sedela, stari in jaz, upirala pogled v krožnike in jedla mamino hrano. Poslušala sva, kako si mamu spraševala o vrtu in živalih. Vedno znova me je navduševala tvoja lahkotnost klepetanja, zdelo se je, da ti ni treba niti za hip pomisliti, kaj boš rekla. Spil sem pivo in s pogledom ošinil starega. Njegovo velikansko telo je bilo na neki način spolzko, pogled mi je kar zdrsnil z njega. Čeprav sem se trudil po najboljših močeh, se nisem mogel prisiliti, da

bi obstal na njem. Jezil sem se sam nase, ker nisem premogel dovolj poguma, da bi mu oporekal.

Ko spustim tudi spodnjice, se razširi močnejši vonj po urinu in se mi zareže v nos. Oskrbovalci so mi pred časom čiste spodnjice in hlače začeli obešati na stojalo za perilo v kotu. Hvaležen sem, da mi ni treba v spalnico po sveže hlače. Odkar si se preselila, ne spim več tam.

Sežem po modrih spodnjicah in sedem na straniščni pokrov. Počasi se sklonim in levo nogo vtaknem v odprtino. Koža je temno modre in vijoličaste barve, prsti na nogah pa krivi. Desna noga je še okornejša, a v tretjem poskusu mi uspe. Vzajemem še hlače in začnem znova. Trenirko je lažje obleči kot kavbojke, bolj se prilega. Hans mi je iz Intersporta v mestu prinesel vsaj deset parov podobnih hlač.

Ko si umijem roke in zaprem pipo, se odprejo vhodna vrata na drugem koncu hiše. V kuhinji najdem Kalleja. Iz zamrzovalnika je že vzela pripravljeno jed. Ko me zasliši, se obrne k meni. Na sebi ima malo pretesna oblačila, zato vidim, kako mu med premikanjem poskakuje trebuh. Za njim je nad pomivalnim koritom prilepljen listek, ki ga je napisal Hans. *Ne pozabi na hrano!* Če bom lačen, bom že jedel.

»Kako smo kaj danes?« vpraša Kalle in z vilicami luknja plastiko, ki prekriva pripravljeno jed. Čeprav imam v zamrzovalniku več hrane, kot je lahko pojem v celem letu, Hans vsak teden do konca napolni police.

»Hvala, gre.« Sprašujem se, ali zastavi isto vprašanje vsem starejšim, ki jih obiskuje. Sliši se kot mantra.

»Kosilo bom pripravil, si kaj lačen?«

Skomignem in stopim do zofe, kjer sedem k Sixtenu. Požam ga po glavi.

Nato me preblisne, da se bo danes zgodilo nekaj posebnega. Znova vstanem in se sprehodim do koledarja, ki ga je Hans obesil na steno. Na eno od okenc je pritrjen rumen samolepilni listek z besedama *današnji datum*. Občutek me ni

varal, piše, da me bo zvečer obiskal Hans. Jutri pa moram poklicati Tureja.

Oči me pečejo in pogled je bolj zamegljen kot ponavadi, z zofo težko vidim Kalleja. Nekajkrat pomežiknem, a ne pomaga. Rad bi se pogovoril o Sixtenu. Če mu pojasnim, kako neumno bi mi ga bilo odvzeti, me bo zagotovo podprl.

V hlačah se znova razširi toplota. Obupano zavzdihnem.

»Kaj pa je?« vpraša Kalle in posodo s hrano vtakne v mikrovalovno pečico.

Še enkrat zavzdihnem, ničesar ne morem reči. Čeprav se dogaja vse pogosteje, me besede *ušlo mi je* še vedno zabolijo.

»Se je kaj zgodilo?« se Kalle obrne k meni.

Tokrat sem se kar pošteno, madeža na hlačah ni mogoče spregledati.

»Oh, nič hudega, bova že uredila.« Zapre pečico. »Pridi, namestila bova plenico in oblekla čiste hlače.«

Spogledava se in spreleti me občutek, da nočem več početi tega. Hočem oditi. Ampak še kar sedim in počasi pokimam.

Ob 17.30

Ob prihodu Bo spi. Pripravim mesne kroglice s krompirjevim pirejem in kozarec piva. Posediva in poklepetava. Boju se zdi ledeno mrzlo, kot bi toplota prihajala samo od sonca. Ni še poletja. Spominim, da pozneje pride Hans, Bo pozabil.

Johanna

Kljub velikemu trebuhu zelo spretno skočiš na kolo. V košarici imaš kolačke in sok. Mlajša sestra ti je posodila obleko, ki je videti kot dvakrat prepognjena rjuha. Težko opazim še kaj drugega kot tvoj trebuh, kamor mi nenehno vleče pogled. Medtem ko se peljeva navzdol po makadamski poti, mi poveš, da je sestra dala na stran tudi oblačila za najinega malega. Vsak trenutek se lahko zgodi, rečejo vsi, ki jih srečava. Med vožnjo proti žagi me vsak dan spreleti, da bom ob prihodu domov mogoče že oče.

Zavijeva k tvoji sestri na dvorišče. Kot ponavadi greš najprej pocrkljat konje. Zelo rad te vidim z njimi, tako uživata skupaj. Povsem naravno se giblješ okrog njih. Predstavljam si, da so zate konji enako kot zame psi.

Sam se konjev bojim. Domišljam si, da lahko v trenutku, ko se pripeljem h kmetiji, začutijo strah. V moji družbi se obnašajo drugače kot v tvoji. Odraščala si z njimi, zato dobro veš, kako ravnati in se pogovarjati, poznaš stvari, ki jih sam ne morem vedeti.

Spustim oporo za kolo, za nekaj trenutkov postojim in te opazujem. Ko me ponoči preplavijo skrbi, je misel nate edina, ki me pomirja. Skrb za otroka ti je prirojena, imaš tisto, kar meni manjka. Vedela boš, kaj delaš, ker si skrbela za mlajše sestre in brate, pa tudi nečake.

»Lahko, prosim, vzameš kolačke?« mi zakličeš in se odpraviš proti hiši.

Kadar obiščeva tvoje starše in sestre, vedno spečeš kaj sladkega. Vse je tako hudičevo dobro, okusnejše od maminega peciva. Danes zjutraj si vstala prej kot ponavadi, da bi bilo gotovo do odhoda.

V trenutku, ko se obrnem, da bi iz košare vzel vrečko, začne nekaj tuliti. Oster, zvonjenju podoben zvok.

Zmedeno se oziram naokrog. Ker je megleno, težko kaj razločim, a čez nekaj sekund ugotovim, da ležim na zofi.

Znova zaslišim zvok, glasno prodorno zvonjenje. Z roko tipam po mizi in končno primem mobilni telefon. Na zaslonu z velikimi črkami piše HANS. Pritisnem zelen gumb.

»Halo, Bo Andersson tu.« Poskušam pogoltniti sluz, ki se mi je nabrala v grlu. Med spanjem se je nabira vedno več.

»Živjo, oče, si spal?«

Z veliko truda sedem, zakašljam in sluz izpljunem v lonček na mizi. Na drugi strani je vse tiho.

»Mogoče pa res,« odgovorim s tvojo živo in visoko nosečo podobo v mislih.

»Veš kaj, tukaj se mi je malo zapletlo, danes ne bom utegnil priti.«

Čeprav ima v podjetju toliko dela, se oglasi večkrat na teden. Da bi preveril, ali pomoč na domu dobro poteka, ali je v hladilniku dovolj hrane in ali so smeti na dan odvoza nastavljene ob cesti. Včasih jih odvede tja, čeprav so napol prazne. Kar se mi zdi povsem nepotrebno, ker vsako praznjenje stane petinsedemdeset kron, a v Hansovih očeh je tako prav.

»Mislil sem, da bom lahko prej zaključil, ampak sodelavci so na dopustih in imam več dela kot ponavadi,« nadaljuje, še preden uspej kaj reči.

Zdi se, da je pod precejšnjim stresom. Kadar je tak, kar ne najdem besed. Ne razumem tega stresa in izgorelosti ali kako že temu rečejo. Pred nekaj leti mu je zmanjkalo moči, kot si to poimenovala ti. Več tednov je samo ležal v stanovanju z zagrnjenimi zavesami. Vzela si rezervni ključ ter redno hodila tja, mu kuhala in pospravljala. Včasih sem šel zraven in poskušal govoriti z njim, a sem iz njega komaj izvlekel kakšno besedo. Nisem vedel, kaj naj storim.

Zakaj preprosto ne dela manj? Če je tako stresno. Pravi, da je v podjetju veliko ljudi, ki so izgoreli. V sedeminštiridesetih letih, kolikor sem delal na žagi, ni nihče izgorel, čeprav je bilo delo izjemno naporno, tako da ne razumem, kaj danes delajo narobe. Zakaj ne spremenite urnika, bi ga rad vprašal. Toda ob takšnih vprašanjih se le kuja, zato se zadržujem in ne vprašam ničesar.

»Pa pridi kak drug dan.« Z roko si pomanem oči.

»Pridem. Pogovoriti se morava o Sixtenu.«

Ne morem odgovoriti. Roka mi počiva na Sixtenovem hrbtu. Premika se gor in dol, medtem ko trdno spi.

»Okej, zmenjeno,« končno reče Hans.

»Ja, zmenjeno.«

»Adijo.«

»Adijo,« se poslovim in zaslišim pisk v slušalki.

Telefon odložim na mizo. Tako sem besen zaradi tega, kar hoče narediti s Sixtenom, in situacije, v katero naju sili, toda ob jezi vztraja tudi občutek, da sem nekaj zamočil. Kljub vsemu si želim, da bi lahko rekel kaj, kar bi Hansu pomagalo. Zaradi česar bi uvidel, da se lahko neha živcirati. Mogoče bi opustil misel na Sixtena, če bi malo mirneje zaživel. A ne vem, kaj naj naredim glede njegovega nemira.

»Ponavadi ti ne leži toliko na srcu,« je komentiral Ture med zadnjim telefonskim pogovorom. Vprašal sem ga, ali imam po njegovem mnenju tudi jaz kaj pri tem groznem stresu. Ali je moja napaka. Po radiu so rekli, da lahko otroštvo močno zaznamuje človeka.

»Tako delujejo možgani, veš. Stvari se zataknejo v njih, zato se razburijo in se ne morejo izklopiti.«

Prikimal sem. Ture je verjetno dobro vedel, o čem govori. Tudi sam je opravljal podobno naporno delo.

»Ampak ni tvoja krivda, nikar ne razmišlaj tako,« je dodal in srknil kavo.

Njegove besede so me pomirile, nekaj je bilo v načinu, kako jih je izrekel. Tako, da sem bil prepričan v njegov prav.

»Nate delujejo te stvari ravno nasprotno,« je nadaljeval. »Takšne vrste stres ne vpliva na ljudi, kot si ti.«

Nisem več vrtal vanj in menjala sva temo, a zdaj se sprašujem, kaj je mislil s tem. Na ljudi, kot sem jaz, kakšen pa sem?

Kako tipično za Tureja, da reče kaj takega, da analizira ljudi ali kako bi temu rekel. Njegova bujna domišljija lahko divja na vse konce. Na vsako vprašanje ima odgovor, ne da bi točno vedel, od kod.

Ampak me ne moti. Pravzaprav je prav v tem tičal razlog, da sva se spoprijateljila.

Na žagi v Hissmoforsu sem delal že devet let, ko je prišel tja. Dobil je eno od novih inženirskih mest. Hitro smo opazili, da ni tak kot drugi, ki so delali v zgornjem nadstropju. Že prvi dan je v času kosila prišel dol, z bučnimi koraki se je spustil po zavitih stopnicah in jedel z nami.

»Živjo, sem Ture, danes sem začel,« je dvignil roko v pozdrav in s pogledom preletel prostor.

Nekaj starejših moških, ki so sedeli malo stran, ga je radovedno opazovalo, a ni nihče nič rekel. Očitno ga ni motilo, sedel je za mizo in naprej govoril.

Še nikoli nisem srečal tako zgovornega moškega. Izvedel sem, da prihaja iz teh koncev, a je zvenel, kot bi bil z juga. V njegovem govorjenju je bilo nekaj veselega, pa še hitro je pripovedoval.

»Življenje v takšnem mrzlem podnebjju preprosto ne more biti naravno za ljudi. Saj imamo komaj kaj dlak na telesu,« je rekel bolj kot ne v prazno.

Zmajal je z glavo in sestradano zagrizel v sendvič.

Nisem se mogel zadržati, bruhal sem v smeh. Moški nasproti Tureja je bil videti tako zmeden, da je bila vsa situacija naravnost komična.

Ture se je nagnil naprej in pogledal navzdol po omizju v mojo smer.

»Kdo pa je ta vedri gospod?« je glasno vprašal, da bi preglasil vrvež.

Nisem mogel zadržati smeha. Spraševal sem se, kdo pri vragu je ta klovn. Tudi Åkesson, ki je sedel nasproti mene, se ni mogel brzdati in je zahrzal od smeha. Ture se je nasmehnil. Po nekaj trenutkih se mi je uspelo zbrati in dvigniti roko v pozdrav.

»Živjo, Ture. Jaz sem Bo.«

Brez besed je pokimal. Åkesson se je znova zasmel, nato pa vzel mojo škatlo za kosilo, da bi pogledal, kaj imam s sabo. Sklonil sem se čez mizo, da bi videl, kaj je žena pripravila njemu. Pogosto se je pritoževal nad hrano, ampak na pogled je bilo prav okusno. Svinjski zrezek in fižol. Ko sem se spet obrnil proti Tureju, je pozorno poslušal, kaj mu pripoveduje sodelavec.

Ob koncu delovnega dne, ko sem utrujeno stopal proti kolesu, sem na ramenu začutil roko.

»Bo, kajne?«

Obrnil sem se in zagledal nasmejanega Tureja. Lepi zobje in natančno pristrizene, komaj vidne brčice. Samo tanka črta, kot pri ameriških igralcih.

»Ja,« sem počasi prikimal, ne da bi vedel, kaj bi še rekel.

»Že dolgo nisem bil tukaj, veš. Odraščal sem v Hissmoforsu, a sem dolgo živel v Göteborgu in potoval okrog,« je dejal in si zapel najvišji gumb na plašču. »Tako da iščem prijatelje. Bi prišel kdaj na obisk v mesto?«

Od presenečenja sem bil tako zbežan, da sem ga samo debelo gledal. Razen tebe me ni še nihče povabil domov.

»A tako,« sem končno zmogel izdaviati.

»Recimo v nedeljo popoldan?«

»Prav,« sem zamomljal.

Tako nenadoma, kot se je pojavil, je tudi izginil.

Malce proč sem zaslišal vžig motorja. Na drugi strani makadamske ceste se je Ture odpeljal v novem volvu amazonu. S pogledom sem sledil avtu, ki je z ozirom na makadam peljal zelo hitro in za sabo puščal oblak dima. V kaj za vraga sem privolil?

V nedeljo sem strmel v prazno garderobno omaro. Spomnil sem se plašča, ki ga je imel na sebi Ture. Verjetno je stal več, kot bi sam kadarkoli zapravil za kos oblačila. Na koncu sem izbral srajco, za katero sem vedel, da bi jo svetovala mama.

Ture mi je rekel, naj se po stopnicah povzpnem do vrha. Komaj sem dvakrat glasno potrkal na vrata z bleščečo tablico z napisom *Ture Lindman*, že so se sunkovito odprla.

»Bo, dobrodošel, dobrodošel!«

Ture je s širokim nasmehom stal na pragu in me z gesto povabil v stanovanje. Najprej sem opazil, kako urejen je, temni lasje so se mu kar svetili. Snel sem kapo in vstopil.

Sledil sem mu, ko mi je razkazoval stanovanje, večje od hiše, v kateri sta živela stari in mama. Tri lončene peči, stranišče na izpiranje in električni štedilnik. Všeč mi je bilo, da je toliko govoril, saj sem se sam težko domislil tem za pogovor.

»Dovolj o tem, pojdiva v salon,« mi je z roko pomignil, kam naj grem. »V kavarni Wedermarks sem kupil mazarine, mandljeve tortice. Kar pojdi tja in se udobno namesti, takoj pridem.«

Kmalu je vstopil s pladnjem v rokah in natočil kavo v bele porcelanaste skodelice.

»Si že videl pošast?«

»Pošast?« sem negotovo vprašal. Mogoče je ta tip resnično nor.

»Ja, no, pošast iz jezera Storsjön?« je vprašal in ugriznil v mazarin. »Že od nekdam me strašansko fascinira. Od takrat, ko sem jo ob praznovanju prihoda poletja, na midsommar, kot majhen deček videl z ladje.«

Kročnik z mazarini je potisnil k moji skodelici.

»Ne bodi sramežljiv, res so slastni.«

»Hvala,« sem rekel in vzel pecivo. »Nisem prav veliko razmišljal o pošasti.«

Ugriznil sem v mazarin in presenetil me je z res izvrstnim okusom.

»Nikakor ne razumem, kaj so razmišljali, ko so jo hoteli ujeti.« Ture se je zdel iskreno zbežan in nekoliko razdražen. »Zakaj bi kdo hotel pošasti kaj žalega? Saj nam ni nikoli nič naredila, kajne?«

Nadaljeval je z zgodbami o priložnostih, ko je skoraj zagotovo videl pošast, in ujel sem se pri misli, da me situacija spominja na otroštvo, na čase, ko mi je mama pripovedovala pravljice o trolih, ki živijo v gozdu. V trebuhu me je prijetno zaščemelo in za trenutek sem pozabil, kje sem.

Nihče od kolegov na žagi ni spominjal na Tureja. Nekaj je bilo na njem, da sem pozabil na zadržanost. Tako kot z njim se mi tudi s tabo že od samega začetka ni bilo treba pretvarjati.

Sixten zacvili. Z roko sežem v njegove sanje in ga pobozham po sivi lisasti glavi. Prebudi se in se pretegne. Široko zazeha, odpre oči ter ujame moj pogled. Ne vem, kdaj sva bila zadnjič zunaj, a vidim, da mora na potrebo.

S Sixtenom za petami se opotečem v vežo. Čez glavo mu nadenem ovratnico in poravnam kovinsko ploščico z imenom in kontaktnimi podatki, ki sta jo s Hansom naročila prek spleta, ko je bil še mladiček.

»Če bi slučajno pobegnil v gozd,« si rekla in strinjal sem se.

Odprem vrata, da lahko gre ven, in kot ponavadi tudi tokrat čaka, da pridem za njim, šele nato steče naprej. Ne lula in ne kaka, če ga ne spremljam v gozd.

Med obuvanjem škornjev me spreleti občutek, da je danes poseben dan. Vrnem se v kuhinjo in pogledam na koledar. Saj res, po službi pride Hans. Jutri pa bom poklical Tureja.

Ob 21.35

*Kakav in sendvič za Boja, ki je že skoraj spal. Lahko noč.
Johanna*